

Наукові перспективи
Видавнича група

СУСПІЛЬСТВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

№ 6(26)2026

*Тернопільський національний медичний
університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління*

Християнська академія педагогічних наук України

«Суспільство та національні інтереси»

№ 6(26) 2026

СПЕЦВИПУСК

Київ – 2026

*Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical
University*

Publishing Group "Scientific Prospects"

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

«Society and national interests»

№ 6(26) 2026

SPECIAL EDITION

Kyiv – 2026

“Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2026. № 6(26) 2026. С. 2331

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 920 від 26.06.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки; 281 Публічне управління та адміністрування

Рекомендований до друку Президією Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Протокол від 29.05.2026, № 11/5-2-26)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Асоціації науковців України, Інституту освіти Азербайджанської Республіки

Журнал має за мету висвітлення результатів наукових досліджень та поширення інформації із основних аспектів розвитку людського капіталу, соціальних наук, журналістики та ін. для розвитку, удосконалення української національної науки

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національній репозитарії академічних текстів

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Небеленчук Ірина Олександрівна доктор педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», (Кіровоград, Україна)

Члени редакції журналу:

1. Волошин Олена Романівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та здоров'я Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
2. Воронка Маргарита Іванівна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (Запоріжжя, Україна)
3. Гончарук Віталій Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
4. Гумейр Гусейн Ахмедов - доктор педагогічних наук, професор (Баку, Азербайджан)
5. Гуменюк Тетяна Костянтинівна - доктор філософських наук, Заслужений працівник освіти України, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, інноваційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесів Київської муніципальної академії музики ім. Р.М. Глієра (Київ, Україна)
6. Дибкова Людмила Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформатики та системології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (Київ, Україна)
7. Доктор Мутмайна викладач Університету Аль Асрія Мандар Сулавесі Барат, Індонезія, ад'юнкт-професор Департаменту освіти, Університет Manipal GlobalNxt Малайзії
8. Жуков Валері, Університет Миколи Коперника в Торуні (Торунь, Польща)
9. Кожевникова Алла Власівна - доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, (Україна)
10. Коренева Інна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (Глухів, Україна)
11. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
12. Литовченко Ірина Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (Київ, Україна)
13. Р. Ахмад Закі Ель Ісламі, доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаєса (Індонезія)
14. Тавдгірідзе Лела - Доцент з теорії та історії педагогіки, професор кафедри педагогічних наук Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія)
15. Шевчук Лариса Дмитрівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики, інформатики і методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Переяслав, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Tonkonoh I.V., Korsun S.V.** 124
DIGITAL BOOKING TECHNOLOGIES AS A TOOL FOR ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF A HOTEL ENTERPRISE
- Varadi N., Hnatyk K., Fodor K.** 133
PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION IN INTERNATIONAL RELATIONS: INTERCULTURAL AND COMPETENCY-BASED APPROACHES
- Абрамович В.Є., Самойленко Т.О., Нетребчук Л.М.** 151
РОЛЬ КЛАСИЧНИХ МОВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ МОДЕЛІ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ
- Авраменко О.О.** 163
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ: ВІД КЛАСИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ДО КРИЗОВИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВИКЛИКІВ
- Адеєва О.В., Соколов В.І., Чебан В.Ф., Єфімов Г.О.** 173
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Ачкасова О.В., Супрун Ю.М.** 187
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ДІАГНОСТИКИ БУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ
- Базилевич Н.О., Поліщук В.В., Горбенко М.І., Кривенко Ю.О., Тонконог О.С.** 200
РОЗВИТОК СПРИТНОСТІ В СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ
- Балакірева В.А., Колбіна Л.А., Шпаляренко Ю.А., Шпаляренко Ю.А., Скоромна М.В.** 214
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ІНТЕГРУВАЛЬНИЙ ЧИННИК ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
- Білан В.А.** 227
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378.016:811.124]:61

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-6\(26\)-151-162](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-6(26)-151-162)

Абрамович Вероніка Євгеніївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-8257-2683>

Самойленко Тетяна Олександрівна старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету, м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0001-8874-3831>

Нетребчук Любов Миколаївна старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету, м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0000-0952-2882>.

РОЛЬ КЛАСИЧНИХ МОВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ МОДЕЛІ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню методологічної та дидактичної ролі класичних мов (латинської та давньогрецької) як ефективного інструменту формування холістичної моделі людини у процесі професійної підготовки майбутніх лікарів. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією сучасної медичної освіти в умовах постнекласичної наукової парадигми, що передбачає перехід від редукціоністського розуміння пацієнта до його цілісного сприйняття як складної біопсихосоціальної системи. У контексті міждисциплінарного напрямку Medical Humanities доведено, що греко-латинський термінологічний субстрат виходить за межі суто номенклатурного опису та постає фундаментальною когнітивною матрицею професійного мислення медика. Розкрито потенціал діяльнісного підходу до навчання, що ґрунтується на використанні етимологічного аналізу, лінгвістичного моделювання античних соматичних і психосоматичних метафор та інтерпретації історико-культурних джерел медичної термінології. Показано, що звернення до внутрішньої форми терміна сприяє розвитку клінічного мислення, міждисциплінарних компетентностей і довготривалому засвоєнню професійної лексики. Особливу увагу приділено проблемі термінологічної гібридизації, яка виникає внаслідок взаємодії греко-латинської теоретичної основи медицини з англійським клінічним дискурсом. Для її подолання запропоновано авторську «Дидактичну матрицю навігації в гібридному

дискурсі», що забезпечує концептуальний зв'язок між класичною медичною традицією та сучасними міжнародними стандартами професійної комунікації. Доведено, що інтеграція класичних мов та англійської мови за професійним спрямуванням у системі вищої медичної освіти сприяє формуванню термінологічної гнучкості, гуманітарної компетентності, здатності до інтерпретації медичних текстів і запобігає кризі технократизму в підготовці майбутніх фахівців.

Ключові слова: професійна підготовка, вища медична освіта, лінгводидактичний підхід, діяльнісний підхід, компетентнісний підхід, класичні мови, холістична модель, постнекласична парадигма, термінологічна гібридизація.

Abramovych Veronika Yevheniivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Philosophy, Bioethics and Foreign Languages, Odesa National Medical University, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-8257-2683>

Samoilenko Tetiana Oleksandrivna Senior Lecturer at the Department of Philosophy, Bioethics and Foreign Languages, Odesa National Medical University, Odesa, <https://orcid.org/0009-0001-8874-3831>

Netrebchuk Liubov Mykolaivna Senior Lecturer at the Department of Philosophy, Bioethics and Foreign Languages, Odesa National Medical University, Odesa, <https://orcid.org/0009-0000-0952-2882>

ROLE OF CLASSICAL LANGUAGES AS A TOOL FOR SHAPING A HOLISTIC MODEL OF MAN IN FUTURE PHYSICIANS' PROFESSIONAL TRAINING

Abstract. The contemporary evolution of medical education within the post-nonclassical paradigm demands a decisive shift from biomedical reductionism to a holistic view of the patient as a complex, self-organizing system. This epistemic transformation directly influences the linguistic and professional training of future physicians, positioning medical language not merely as a pragmatic tool for information transfer, but as a core cognitive matrix of clinical thinking. The research addresses a critical educational contradiction between the increasing technocratization of healthcare digital learning environments and the growing societal demand for humanization and person-centred medical practice.

The study utilizes an integrative linguo-didactic framework based on the principles of Medical Humanities and narrative medicine. The research

methodology includes etymological analysis, linguistic modelling of ancient somatic and psychosomatic metaphors, and conceptual mapping to bridge the structural components of different medical discourses.

The paper substantiates that the Greek and Latin terminological substrate embodies the ancient philosophical ideal of *kalokagathia* (the inseparable unity of body and spirit). It introduces an active learning approach focused on decoding the inner form of anatomical and clinical terms (e.g., cochlea, patella, duodenum, and humoral temperaments), which significantly enhances students' retention and cognitive depth. To resolve the educational challenge of “terminological hybridization” – the cognitive gap experienced by students between classical Greek-Latin nomenclature and the English-centred clinical pragmatics of modern guidelines (ESP) – the author has developed a “Didactic Matrix of Navigation in Hybrid Discourse.” This pedagogical tool builds a conceptual bridge using the ancient concept of *physis*, enabling medical students to perceive modern clinical concepts as a logical, organic extension of the classical medical universe.

The integration of the classical linguistic tradition into the modern ESP educational environment fosters essential terminological flexibility and multidisciplinary competence. This active pedagogical approach prevents the formalization of clinical knowledge and counters the technocratic crisis in higher medical education by grounding future doctors in deep humanistic and patient-centred professional values.

Keywords: professional training, higher medical education, linguo-didactic approach, active learning, competence-based approach, classical languages, holistic model, post-nonclassical paradigm, Medical Humanities, terminological hybridization.

Постановка проблеми. Сучасна медична наука переживає фундаментальну трансформацію дослідницьких орієнтирів. Перехід до постнекласичної наукової парадигми вимагає повної відмови від редуccionістського погляду на пацієнта як на сукупність ізольованих органів чи локальних біохімічних процесів. У центрі наукового пошуку постає холистична модель людини як складної, самоорганізовуваної та відкритої системи, де біологічні, психологічні та соціокультурні виміри перебувають у синергетичній єдності.

Цей парадигмальний зсув безпосередньо впливає на лінгвістичну підготовку майбутніх лікарів. Мова медицини є не просто прагматичним інструментом передачі інформації, а фундаментальною когнітивною матрицею, яка формує професійне мислення фахівця. Проте в сучасній вищій медичній освіті існує гостра суперечність: стрімка цифровізація та технократизація галузі призводять до формалізації та дегуманізації знань, тоді як суспільство вимагає гуманізації лікарської практики та поваги до особистості пацієнта.

За цих умов греко-латинська термінологічна спадщина виходить за межі суто «мови анатомічних атласів» і набуває статусу методологічного фундаменту. Вона експлікує античний ідеал *kalokagathia* – гармонійну єдність тілесного та духовного. Вивчення латини та давньогрецької мови в медичному закладі вищої освіти (ЗВО) дозволяє студентам не лише інтерналізувати професійний код, а й реконструювати цілісний образ людини, закладений в етимологічній структурі терміносистеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний епістемічний зсув актуалізує переоцінку класичних критеріїв знання. Зокрема, у дослідженнях Дж. Сіворонової (Sivogonova J., 2026) наголошено на важливості розрізнення категорій *gnōsis* (чуттєве, інтуїтивне пізнання, дослідження, сприйняття) та *epistēmē* (теоретичне, об'єктивне наукове знання, уміння, досвід) [1, с. 2]. Оскільки постнекласична епістемологія трансформує саму архітектуру наукового мислення, такий парадигмальний зсув потребує перегляду верифікаційних маркерів та уможливує здійснення більш нюансованого порівняння між науковим і позанауковим знанням, а також між автентичним знанням та інформаційними потоками в межах соціального пізнання [1, с. 32].

У межах постнекласичного підходу особливий статус надається мові, культурі, контекстуальності та історичності знання. Відтак греко-латинський субстрат у медицині поєднує в собі ознаки як *epistēmē* (деривація сухої, кодифікованої термінології), так і *gnōsis* (розуміння онтологічної суті патологічного процесу через внутрішню форму слова). Це трансформується в ідею цілісності: фахівець не просто репродукує номенклатурну назву, а інтерпретує сутнісну природу (*physis*) клінічного явища.

У праці Н. І. Єлагіної та Н. О. Федчишин доведено, що термінологічна неузгодженість у медичному дискурсі є не лише лінгвістичним чи перекладацьким викликом. Дослідниці зазначають, що історичний греко-латинський каркас української медичної термінології сьогодні вступає в активну дифузю з англо-американською біомедичною домінантою, що змушує фахівців функціонувати в просторі гібридних систем [2, с. 102]. З позицій постнекласичної парадигми, цей процес гібридизації не є деструктивним чинником – він відображає нелінійний характер еволюції наукового знання. Поки англomовний дискурс забезпечує прагматику, інструментальність та уніфікацію технологічних процесів, греко-латинська основа утримує фундаментальну онтологічну та антропологічну вісь, запобігаючи розпаду моделі людини на ізольовані клінічні протоколи. Отже, викладання класичних мов постає як актуальна стратегія подолання кризи технократизму в сучасній медицині.

Важливим вектором лінгво-дидактичних розвідок є формування міждисциплінарних напрямів – *Medical/Pharmaceutical Humanities* (медичних

та фармацевтичних гуманітарних наук) і наративної медицини. Дослідники (зокрема М. Banerjee & Т. Efferth, 2025) обґрунтовують необхідність подолання кризи алгоритмізованої медицини шляхом повернення в освітнє поле філософського та культурологічного вимірів лікування [3, с. 4]. Автори зазначають, що класичне дихотомічне розмежування природничих та гуманітарних наук (де перші орієнтовані на опис та пояснення, а другі – на розуміння та інтерпретацію) потребує трансформації в гнучку інтегративну модель [3, с. 8, 10-11].

Традиційно західна академічна медицина дотримувалася принципів редукціонізму, тоді як східні та комплементарні системи розглядали пацієнта холистично. У відповідь на виклики сьогодення, коли клінічні проблеми набувають системної складності, що унеможливорює їх розв'язання в межах однієї дисципліни, виникають трансдисциплінарні галузі. Протягом останніх десятиліть у програмах західних медичних ЗВО напрям *Medical Humanities* утвердився як один із провідних просторів на перетині науки та соціуму [3, с. 35-36].

У постнекласичному методологічному вимірі наративна медицина переосмислює статус пацієнта: він постає не пасивним об'єктом терапевтичних маніпуляцій, а цілісним суб'єктом, чий життєвий світ та індивідуальний досвід хвороби вербалізуються через специфічні мовні коди [3, с. 15]. У такому контексті вивчення іноземних мов медичного спрямування (англійської, грецької та латині) трансформується з механічного відтворення номенклатури на герменевтичну (інтерпретаційну) практику.

Греко-латинська термінологія відкривається студентам не як архаїчна знакова система, а як концентрований історичний наратив. Кожен класичний термін є лінгвістичним згортком античної медичної антропології, що за своєю суттю є холистичною (наприклад, інтерпретація патологічного процесу через поняття «дискурсії» чи «кризи»). Відтак інтеграція засад *Medical Humanities* у процес мовної підготовки майбутніх медиків дозволяє актуалізувати людинорозмірні орієнтири професійної діяльності, навчаючи студентів інтерпретувати медичний текст та клінічний випадок як складну цілісність, де біологічний симптом є невіддільним від особистісного смислу пацієнта.

Метою статті є обґрунтування ролі класичних мов як інструменту формування цілісної моделі людини в межах постнекласичного підходу до викладання іноземних мов медичного спрямування.

Виклад основного матеріалу.

У лінгво-дидактичній перспективі вивчення анатомічної номенклатури часто стикається із проблемою механічного зазубрювання студентами великого масиву іншомовних слів. Щоб подолати цю репродуктивну тенденцію, ми пропонуємо змістити фокус навчання на метод етимологічного аналізу та

лінгвістичного моделювання метафор. Цей підхід дозволяє змінити фокус навчання з репродуктивного відтворення знаків на розуміння логіки номінації людського тіла. Антична людина описувала соматичні (тілесні) структури через об'єкти навколишнього світу, олюднюючи природу та переносячи назви повсякденних предметів, архітектурних елементів або явищ флори й фауни на анатомічні об'єкти.

Як зазначає провідна дослідниця медичної терміносистеми Є. М. Шевченко, античні метафори стали основою, на якій сформувалася вся європейська анатомічна мова [4, с. 12]. Студенти набагато швидше й ефективніше засвоюють складні назви, якщо викладач демонструє їхній внутрішній образний зміст. Наприклад, вивчення будови внутрішнього вуха стає асоціативним, коли латинський термін *cochlea* аналізується через його первинне давньогрецьке значення – «раковина слимака». Аналогічно, назва колінної чашечки *patella* демонструє зв'язок із повсякденним побутом античності, походячи від слова «мисочка» чи «мала тарілка».

Важливу роль у розвитку логічного мислення майбутніх медиків відіграє аналіз семантичних деривацій (словотвірних переходів), завдяки яким загальнонавчальні слова ставали науковими поняттями. У контексті дослідження історичного формування медичної мови Т. А. Єщенко наголошує, що антична метафоризація виступає головним підґрунтям для створення міжнародної медичної номенклатури [5, с. 38]. На заняттях із медичної латини цей матеріал слугує ефективним дидактичним інструментом. Студенти вчаться бачити архітектурні метафори в будові скелета (наприклад, *clavicula* – ключиця, що буквально означає «маленький ключ», або *vertebra* – хребець, від латинського дієслова *vertere* – обертати).

Окрему увагу на заняттях варто приділити спадщині Олександрійської медичної школи, зокрема працям Герофіла та Ерасистрата [6, с. 34]. Коли перші системні розтини людського тіла вимагали створення абсолютно нової термінології, вчені адаптували звичні грецькі слова для опису внутрішніх органів. Яскравим прикладом для студентів є походження терміна «дванадцятипала кишка» (*duodenum*). Олександрійські лікарі виміряли її довжину пальцями й назвали *dōdekadaktylon* (довжиною у дванадцять пальців), що згодом було кальковано в латину як *duodenum*, а пізніше – в українську та англійську медичні мови.

Застосування такого лінгво-дидактичного підходу під час викладання іноземних мов медичного спрямування забезпечує кілька важливих освітніх результатів:

– Довготривале запам'ятовування: етимологічні метафори створюють у свідомості студента міцні смислові зв'язки замість короткострокового механічного заучування;

–Розвиток міждисциплінарного мислення: студенти одночасно опановують лінгвістичні закони та когнітивно закріплюють знання з анатомії;

–Концептуальна інтеграція з англійською мовою: оскільки понад 75% англійської медичної термінології має греко-латинське коріння, розуміння античної метафорики дозволяє студентам легко розпізнавати та перекладати терміни в сучасному англійськомовному науковому дискурсі.

Таким чином, вивчення соматичного виміру античної терміносистеми через аналіз метафор перетворює мовну підготовку на інструмент розвитку професійного клінічного мислення майбутнього лікаря.

У лінгво-дидактичній практиці вивчення медичного дискурсу особливе місце посідає аналіз термінів, які відображають психосоматичну єдність людського організму. Сучасні студенти-медики часто сприймають психологічні та соматичні терміни як автономні лексичні групи. Для подолання цього когнітивного розриву ефективним є звернення до античної гуморальної теорії (патології рідин), яка стала підґрунтям для формування базових медичних концептів. Розуміння того, як фізіологічні процеси в античній ментальності екстраполювалися на психічний стан людини, дозволяє студентам усвідомити еволюцію медичної думки та логіку деривації сучасних клінічних термінів.

Як переконливо доводить видатний європейський елініст Жак Жуанна, Гіппократівський корпус заклав раціональні основи розуміння хвороби не як божественного покарання, а як дисбалансу внутрішнього середовища організму [7, с. 335]. Інтеграція цього історико-лінгвістичного матеріалу в освітній процес дає викладачеві змогу продемонструвати студентам походження назв людських темпераментів, які сьогодні використовуються у психіатрії, неврології та загальній деонтології. На практичних заняттях студенти виконують семантико-етимологічний аналіз чотирьох базових концептів, виводячи їх із назв тілесних рідин:

- Сангвінік – пов’язаний із надлишком крові (*sanguis*);
- Флегматик – зумовлений переважанням слизу (*phlegma*);
- Холерик – визначений надлишком жовтої жовчі (*chole*);
- Меланхолік – сформований через акумуляцію чорної жовчі (*melas + chole*).

Жак Жуанна наголошує, що в гіппократівській медицині ці стани розглядалися як суто соматичні, і лише згодом, через мовну трансформацію, вони набули сучасного психологічного та психопатологічного забарвлення [7, с. 359].

Для поглиблення розуміння концепту «тілесності» у медичному дискурсі доцільно спиратися на концептуальні розвідки Брук Голмс [8, с. 197-198]. Дослідниця простежує еволюцію того, як у давньогрецьких текстах викристалізовувалося саме поняття фізичного тіла (*soma*) у його протиставленні та взаємодії з душею (*psyche*). Навчальний потенціал цього матеріалу полягає в

тому, що студенти вчать розрізняти суто анатомічний опис органа та його метафоричне, концептуальне значення в клінічній мові. Наприклад, аналіз терміна «істерія» (від грец. *hystera* – матка) унаочнює, як античні уявлення про соматичні зміщення в організмі трансформувалися в назву складного психо-емоційного розладу, що тривалий час зберігався в медичних класифікаціях.

Впровадження аналізу психосоматичного виміру античної медицини у підготовку майбутніх лікарів забезпечує такі дидактичні результати:

–Розвиток клінічного мислення: студенти вчать бачити за мовними одиницями цілісну картину взаємодії психіки й соматки, що є основою сучасної персоніфікованої медицини.

–Розширення професійного тезауруса: опанування етимології клінічних термінів психіатричного та неврологічного профілів запобігає їхньому механічному зазубрюванню.

–Формування гуманітарної компетентності: розуміння філософських витоків медичних концептів, описаних Брук Голмс, допомагає студентам усвідомити історичну неперервність медичної науки.

Таким чином, вивчення гуморальної теорії в лінгво-дидактичному аспекті перетворює сухі номенклатурні одиниці на живі концепти, демонструючи майбутнім фахівцям, що мова медицини із самого свого зародження прагнула відтворити неподільну єдність тіла й духу.

Однією з найскладніших педагогічних задач у мовній підготовці студентів-медиків є подолання термінологічної гібридизації. Сьогодні студенти стикаються з подвійною мовною реальністю: з одного боку, вони вивчають жорсткий, системний греко-латинський каркас анатомічної та клінічної номенклатури, а з іншого – занурюються в англо-американський медичний простір, вивчаючи англійську мову за професійним спрямуванням, що домінує в сучасній науці та міжнародних протоколах. Часто це призводить до когнітивного дисонансу, коли студент сприймає латину та англійську як абсолютно ізольовані, навіть конкуруючі мовні системи.

Для розв'язання цієї проблеми ми пропонуємо звести концептуальний міст між античним розумінням природи (*physis*) як цілісного макрокосму та організму людини як мікрокосму. Антична модель медичного мислення була принципово холістичною: процеси в тілі людини пояснювалися через загальні закони всесвіту. Показуючи студентам, що базові медичні поняття в обох мовах мають спільне етимологічне й філософське коріння, викладач допомагає їм подолати фрагментарність знань.

На практичних заняттях еволюцію концепту *physis* (природа як сила до самовідновлення) доцільно демонструвати через зіставлення клінічних латинізмів із прагматичними англійськими еквівалентами. Замість механічного перекладу студентам пропонується лінгвістичний аналіз «гібридних пар», що

унаочнює, як антична філософська ідея макро- та мікрокосму трансформувалася в сучасні стандарти охорони здоров'я.

Для оптимізації цього процесу нами розроблено дидактичну матрицю навігації в гібридному дискурсі (табл. 1), яку викладач може використовувати як наочний інструмент під час занять.

Таблиця 1 – Матриця навігації в гібридному медичному дискурсі

Античний концепт (макро- / мікрокосм)	Латинський клінічний термін (теорія)	Англomовний еквівалент / протокол (практика)	Лінгво-дидактичний фокус (що аналізують студенти)
Physis (природа / внутрішня сила організму до саморегуляції)	<i>Physiologia</i> (фізіологія – вчення про функціонування живого)	<i>Homeostasis / Vital signs</i> (підтримання сталості середовища, життєві показники)	Перехід від філософського осмислення «природи» (<i>physis</i>) до вимірюваних клінічних параметрів у сучасних англomовних гайдлайнах.
Crisis (переломний момент у природі / суд, рішучий поворот хвороби)	<i>Crisis</i> (криза – раптовий перелом у перебігу захворювання)	<i>Critical care / Acute state</i> (інтенсивна терапія, гострий стан)	Трансформація давньогрецького юридично-філософського терміна «суд/вирок» у категорію невідкладної медичної допомоги.
Symptoma (збіг обставин, природне знамення / ознака хвороби)	<i>Symptomatologia</i> (симптоматологія – сукупність ознак патології)	<i>Clinical presentation / Patient history</i> (клінічна картина, анамнез)	Зіставлення пасивного спостереження за «знаменнями» в античності з активним збором даних за сучасними англо-американськими описовими стандартами.
Trauma (пошкодження, рана як порушення цілісності мікрокосму)	<i>Traumatismus</i> (травматизм – сукупність травм у певній групі)	<i>Injury / Wound care</i> (пошкодження, догляд за ранами / протоколи обробки)	Аналіз еволюції терміна: від хірургічного поняття фізичної рани до англomовної практики кодифікації ушкоджень.

Методологічна цінність використання такої таблиці на заняттях полягає в тому, що студенти перестають бачити в англійській медичній мові «загрозу» для класичної латини. Навпаки, вони усвідомлюють, що англійська мова

медицини є прямим спадкоємцем і прагматичним продовженням античного медичного всесвіту, де кожне прагматичне англійське слово (*vital signs, injury, history*) спирається на глибокий греко-латинський концептуальний фундамент (*physiologia, trauma, symptoma*).

Впровадження такого підходу дозволяє досягти наступних результатів:

–Термінологічна гнучкість: студенти вільно оперують двома мовними пластами (науково-теоретичним латинським та практично-клінічним англійським);

–Синхронізація дисциплін: мовна підготовка інтегрується з вимогами сучасної доказової медицини та міжнародними стандартами;

–Розуміння логіки дискурсу: майбутній лікар вчиться не просто перекладати тексти, а мислити в межах цілісної глобальної медичної спільноти.

Завдання викладача іноземних мов у медичному ЗВО – не просто змусити студента обрати один варіант, а навчити його синтезувати ці системи. Знаючи латинський/грецький корінь, студент розуміє сутність хвороби (цілісність), а володіючи англійським еквівалентом – вміє ефективно застосувати це знання у сучасній практиці.

Висновки. Узагальнення результатів теоретичного аналізу та практичного досвіду впровадження інтегративного підходу дозволяє зробити такі висновки:

1. У межах постнекласичної освітньої парадигми вивчення латинської та давньогрецької медичної термінології виходить за межі механічного зазубрювання номенклатурних одиниць. Класичні мови постають як фундаментальна когнітивна матриця та інструмент формування холістичного мислення майбутнього лікаря, що утримує баланс між стрімкою технократизацією медицини та потребою в збереженні людинорозмірних, гуманітарних орієнтирів професійної діяльності.

2. Застосування методу лінгвістичного моделювання античних соматичних та психосоматичних метафор (на прикладі аналізу концептів *cochlea, patella, duodenum*, а також гуморальної теорії Гіппократа) довело свою дидактичну спроможність. Такий підхід трансформує процес навчання з репродуктивного відтворення знаків на герменевтичну практику, забезпечуючи міцне асоціативне запам'ятовування, розвиток міждисциплінарних компетентностей та глибинне розуміння психосоматичної єдності організму людини.

3. Розробка та впровадження дидактичної матриці навігації в гібридному дискурсі дозволяє подолати штучний розрив між теоретичним греко-латинським каркасом медицини та прагматичним англійським клінічним простором. Зведення «концептуального мосту» на основі античного поняття *physis* допомагає студентам усвідомити англійську медичну мову як логічне та прагматичне продовження класичної традиції, формуючи термінологічну гнучкість і готовність до інтеграції у світове наукове співтовариство.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з практичною розробкою наскрізних інтегрованих спецкурсів (наприклад, «Латинська мова – Англійська мова за професійним спрямуванням – Наративна медицина») та емпіричним вимірюванням їхнього впливу на рівень сформованості деонтологічної та лінгво-культурної компетентностей студентів медичних ЗВО.

Література:

1. Sivoronova, J., Vorobjovs, A. Knowledge or Information? Shaping Constructs of Academic and Popular Sources. *Metrics*. 2026. 3(1), 4. 45 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/metrics3010004>
2. Yelahina N. I., Fedchyshyn N. O. The role of applied linguistics in enhancing medical translation accuracy: a corpus-based approach. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2025. № 2. С. 99-107. DOI: <https://doi.org/10.12958/2227-2844-2025-2-99-107>
3. Banerjee M., Efferth T. Pharmaceutical Humanities and Narrative Pharmacy: An Emerging New Concept in Pharmacy. *Pharmaceuticals*. 2025. 18(1), 48 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/ph18010048>
4. Латинська мова і основи медичної термінології: навчальний посібник / Є. М. Шевченко – 11 видання. Київ: Медицина, 2021. 240 с.
5. Єщенко Т. А. Когнітивні механізми утворення медичних термінів: концептуальна метафора. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія*. 2025. 36 (75), С. 37-44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/07>
6. Standring S. A brief history of topographical anatomy. *Journal of Anatomy*. 2016. 229. p. 32-62. <https://doi.org/10.1111/joa.12473>
7. Jouanna J. Greek Medicine from Hippocrates to Galen: Selected Papers. / Translated by, Neil Allies; Edited with a preface by, Philip van der Eijk. *Studies in Ancient Medicine*. 2012. V. 40. 403 p. URL: <https://www.iliesi.cnr.it/pandemia/testi/JACQUES%20JOUANNA%20Greek%20Medicine%20from%20Hippocrates%20to%20Galen%202012.pdf>
8. Schlosser J. Brooke Holmes, *The Symptom and the Subject: The Emergence of the Physical Body in Ancient Greece* (Princeton: Princeton University Press, 2010), ISBN: 978-0691138992. *Foucault Studies*. 2012. Issue 13. 196-200. DOI: <https://doi.org/10.22439/fs.v0i13.3468>

References:

1. Sivoronova, J., & Vorobjovs, A. (2026). Knowledge or Information? Shaping Constructs of Academic and Popular Sources. *Metrics*, 3(1), 4. <https://doi.org/10.3390/metrics3010004>
2. Yelahina N. I., & Fedchyshyn N. O. (2025) The role of applied linguistics in enhancing medical translation accuracy: a corpus-based approach. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenko. Philologichni nauki. [Visnyk of Taras Shevchenko National University of Luhansk. Philological Sciences]*, 2, 99-107. <https://doi.org/10.12958/2227-2844-2025-2-99-107>
3. Banerjee, M., & Efferth, T. (2024). Pharmaceutical Humanities and Narrative Pharmacy: An Emerging New Concept in Pharmacy. *Pharmaceuticals*, 18(1), 48. <https://doi.org/10.3390/ph18010048>
4. Shevchenko, Ye. M. (2021). *Latynska mova i osnovy medychnoi terminolohii [Latin language and fundamentals of medical terminology]* (11th ed.). Kyiv: Medytsyna [in Ukrainian].

5. Yeshchenko, T. A. (2025). Kohnityvni mekhanizmy utvorennia medychnykh terminiv: kontseptualna metafora [Cognitive mechanisms of medical terms formation: Conceptual metaphor]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia* [Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Philology], 36(75), 37–44. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/07> [in Ukrainian].

6. Standring, S. (2016), A brief history of topographical anatomy. *J. Anat.*, 229, 32-62. <https://doi.org/10.1111/joa.12473>

7. Jouanna, J. (2012). *Greek medicine from Hippocrates to Galen: Selected papers* (N. Allies, Trans.; P. van der Eijk, Ed.). Brill. <https://www.iliesi.cnr.it/pandemia/testi/JACQUES%20JOUANNA%20Greek%20Medicine%20from%20Hippocrates%20to%20Galen%202012.pdf>

8. Schlosser, Joel. (2012). Brooke Holmes , *The Symptom and the Subject: The Emergence of the Physical Body in Ancient Greece* (Princeton: Princeton University Press, 2010), ISBN: 978-0691138992. *Foucault Studies*. 196-200. 10.22439/fs.v0i13.3468.

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.05.2026